

Emperyalizm, Devrim ve Siyasi Dönüşüm

Modern Çin Tarihinin Kurucu Evreleri (1839-1921)

Dr. Cansu KÖRKEM AKÇAY

ESKİ
YENİ

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1889

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiye
Yayın No | Publication Number: 399

Kitap Adı : Emperyalizm, Devrim ve Siyasi Dönüşüm
Alt Başlık : Modern Çin Tarihinin Kurucu Evreleri (1839-1921)
Book Title : Imperialism, Revolution and Political Transformation
Subtitle : The Formative Phases of Modern Chinese History (1839–1921)
ISBN : 978-625-8596-12-0
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596120

Yazar | Author: Cansu Körkem Akçay | orcid.org/0000-0002-6138-8059
Kurum | Institution: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
ROR ID: ror.org/025y36b60

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph
Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish
Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 146 (xiv + 132)

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan | April 2026
Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBJF - Çin tarihi | History of China

BISAC: HIS036000 - Asya / Çin Tarihi | History / Asia / China

THEMA: NHFJ - Çin tarihi | History of China

LC Classification: DS754 - Modern Çin tarihi (Qing sonrası dönem) | DS754 Modern China history

DEWEY: 951.03 - Qing Hanedanlığı ve modernleşme başlangıcı dönemi | Qing dynasty and early modern China

WoS Category: Tarih; Asya Çalışmaları | History; Asian Studies

WoS Citation Topics Meso: Çin tarihi ve modernleşme | Chinese history and modernization

WoS Citation Topics Micro: Qing sonrası dönüşüm ve devrimler (1839–1921) | Late Qing transformation and revolutions (1839–1921)

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih | 1202 History

Atf Bilgisi | Cite as: Körkem Akçay, Cansu. *Emperyalizm, Devrim ve Siyasi Dönüşüm: Modern Çin Tarihinin Kurucu Evreleri (1839-1921)*. FCR Yayın Ltd.-Eskiye, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Emperyalizm, Devrim ve Siyasi Dönüşüm

Modern Çin Tarihinin Kurucu Evreleri (1839-1921)

Dr. Cansu KÖRKEM AKÇAY

Ankara 2026

Yazar Hakkında

Cansu KÖRKEM AKÇAY

Çin Dili ve Edebiyatı alanında çalışan bir akademisyendir. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamlamasının ardından, lisans eğitimine Erciyes Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda başlamış; öğreniminin üçüncü yılında Nankai Üniversitesi'nde akademik çalışmalarını sürdürmüştür. Yüksek lisans eğitimini Ankara Üniversitesi'nde tamamlayan Akçay, bu süreçte Çin Halk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği'nde görev almıştır.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı YLSY Programı ve Çin Hükümet Bursu kapsamında Shanghai Üniversitesi'nde Çağdaş ve Modern Dönem Çin Edebiyatı alanında doktora derecesini elde etmiştir. Doktora çalışmaları sırasında, Kuşak-Yol Projesi bağlamında Türkiye-Çin ilişkileri üzerine yazdığı çalışması Çin Eğitim Bakanlığı tarafından, ülkenin dışa açılmasının 40. yılı anısına verilen özel ödüle ve Shanghai Üniversitesi tarafından "Yılın Başarılı Doktora Öğrencisi" ödülüne layık görülmüştür.

2020-2023 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Pekin Büyükelçiliği'nde Kurucu Eğitim Müşaviri olarak görev yapmıştır. Halen Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi'nde Dekan Yardımcısı ve Çin Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı olarak görevini sürdürmektedir. Akademik çalışmaları, tarih ve kültür ekseninde Türkiye-Çin ilişkilerine odaklanmaktadır.

About the Author

Cansu KÖRKEM AKÇAY

She is an academic specializing in Chinese Language and Literature. After completing her primary and secondary education in Ankara, she began her undergraduate studies at the Department of Chinese Language and Literature at Erciyes University and continued her studies at Nankai University during her third year. She received her master's degree from Ankara University, during which she also served at the Embassy of the People's Republic of China in Ankara.

Under the sponsorship of the Turkish Ministry of National Education (YLSY Program) and the Chinese Government Scholarship, she earned her PhD in Contemporary and Modern Chinese Literature from Shanghai University. During her doctoral studies, her research on Turkey–China relations within the framework of the Belt and Road Initiative was awarded a special prize by the Ministry of Education of China, commemorating the 40th anniversary of the country's reform and opening-up, as well as the “Outstanding Doctoral Student of the Year” award from Shanghai University.

Between 2020 and 2023, she served as the Founding Education Counselor at the Embassy of the Republic of Türkiye in Beijing. She currently serves as Vice Dean of the Faculty of Foreign Languages and Head of the Department of Chinese Language and Literature at Ankara Social Sciences University. Her research focuses on Turkey–China relations within a historical and cultural framework.

Kitap Hakkında

Emperyalizm, Devrim ve Siyasi Dönüşüm

Modern Çin Tarihinin Kurucu Evreleri (1839-1921)

Bu çalışma, 1839–1921 yılları arasını kapsayan modern Çin tarihinin kurucu evrelerini emperyalizm, devrim ve siyasi dönüşüm ekseninde analiz etmektedir. Çin'in dönüşüm süreci, Sanayi Devrimi'nin tetiklediği küresel modernleşme bağlamında ele alınmakta; değişen güç dengeleri, ekonomik yapılar ve uluslararası rekabet ortamı çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Çalışma altı ana bölüm üzerine inşa edilmiştir. İlk bölümde küresel sistemde yaşanan yapısal dönüşüm, serbest ticaretten finansal tekelleşmeye uzanan süreç ve yeni güç merkezlerinin yükselişi incelenmektedir. İkinci bölümde Qing İmparatorluğu'nun denizaşırı ticaretle artan temasına rağmen sürdürdüğü içe kapalı düzen anlayışı ve merkez-çevre algısının yarattığı yapısal kırılmalıklar ele alınmaktadır. Üçüncü bölüm, Afyon Savaşları ile derinleşen kriz ortamını ve imparatorluğun bu süreçte verdiği Öz-Güçlendirme temelli reform tepkilerini analiz etmektedir. Dördüncü bölümde Çin-Japon Savaşı, stratejik algı hataları ve karar alma süreçlerindeki zaafılar bağlamında değerlendirilerek imparatorluk düzeninin çözülüşünü hızlandıran bir kırılma noktası olarak ele alınmaktadır. Beşinci bölüm, Xinhai Devrimi sonrası Cumhuriyet döneminde yaşanan siyasi ve toplumsal dönüşümü, reform girişimlerini ve bölgesel güç odaklarının yükselişini incelemektedir. Son bölümde ise Yeni Kültür ve Dört Mayıs hareketleri çerçevesinde entelektüel dönüşüm ele alınmakta ve Çin Komünist Partisi'nin kuruluşu, yeni bir siyasi yönelimin başlangıcı olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmanın temel argümanı, 1839–1921 döneminde yaşanan dönüşümün tek bir aktör tarafından yönlendirilen doğrusal bir süreç olmadığıdır. Aksine bu dönem, imparatorluk elitleri, devrimci hareketler, bölgesel güçler ve dış aktörler arasındaki çok katmanlı etkileşimler sonucunda şekillenmiştir. Kurumsal dönüşüm ile toplumsal pratikler arasındaki uyumsuzluk ise sürecin temel gerilim hattını oluşturmuştur.

Bu bağlamda çalışma, söz konusu dönemi bağımsız bir tarihsel kesit olarak değil, modern Çin'in sonraki siyasi ve toplumsal dönüşümlerini

belirleyen uzun soluklu bir sürecin ilk ve kurucu evresi olarak konumlandırırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin'de Modernleşme Girişimleri; Afyon Savaşları; Xinhai Devrimi; Siyasi Dönüşüm; Qing İmparatorluğu

About the Book

Imperialism, Revolution and Political Transformation

The Formative Phases of Modern Chinese History (1839-1921)

This study examines the foundational phases of modern Chinese history between 1839 and 1921 through the analytical framework of imperialism, revolution, and political transformation. China's historical trajectory is situated within the broader context of global modernization, with particular emphasis on the transformation of power relations, evolving economic structures, and the reconfiguration of international competition triggered by the Industrial Revolution.

The book is structured around six main chapters. The first chapter addresses the global transformation initiated by the Industrial Revolution, focusing on the rise of new centers of power and the evolution of global economic structures from free trade to financial monopolization, as well as changing patterns in the distribution of resources and interests. The second chapter examines the structural vulnerabilities of the Qing Empire, shaped by the tension between the expansion of overseas trade and the persistence of a closed, center-oriented worldview, and analyzes how shifting power balances placed China in an increasingly vulnerable position. The third chapter explores the expansion of colonial rights concealed beneath the appearance of free trade, the deepening crisis following the outbreak of the Opium Wars, and the empire's search for self-reform through initiatives such as the Self-Strengthening Movement. The fourth chapter analyzes the Sino-Japanese War, particularly naval battles, and evaluates how the failure to grasp the international conjuncture, ambiguous threat perceptions, and strategic miscalculations shaped the course of the war and accelerated the collapse of the Qing order. The fifth chapter focuses on the structural transformation initiated by the Xinhai Revolution, including republican reforms, efforts at social transformation, attempts at monarchical restoration, and the rise of regional military power centers. The final chapter examines the emergence of democratic consciousness through the New Culture Movement, the nationwide awakening triggered by the May Fourth Movement, the founding of the Chinese Communist Party, and the political and economic crises accompanying the transformation of power.

The central argument of this study is that the transformations of this period did not unfold as a linear process directed by a single authority. Rather, they were shaped by the complex and often conflicting interactions among imperial elites, revolutionary organizations, regional military powers, Western states, and Japan. The persistent tension between institutional transformation and social change, as well as the gap between constitutional principles and everyday practices, constituted a defining feature of the period.

In this context, the period between 1839 and 1921 should be understood not as an isolated historical phase, but as the initial and formative stage of a long-term process of transformation, whose unresolved tensions and accumulated dynamics profoundly shaped the subsequent trajectory of modern China.

Keywords: Modernization Efforts in China; Opium Wars; Xinhai Revolution; Political Transformation; Qing Dynasty

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL MODERNLEŞME: SANAYİ DEVRİMİ ve GÜÇ DENGELERİNİN DÖNÜŞÜMÜ	11
1.1. Sanayi Devrimi ve Yeni Güç Merkezlerinin Yükselişi	11
1.2. Serbest Ticaretten Finansal Tekele: Küresel Ekonomik Dönüşüm	12
1.3. Küresel Modernleşmede Çıkar ve Kaynak Dağılımı	18

İKİNCİ BÖLÜM

GEÇ QİNG İMPARATORLUĞU: DENİZAŞIRI TİCARETİN YÜKSELİŞİ ve İÇE KAPANMA	35
2.1. Erken Dönem Deniz Ticareti ve Sömürge Üslerinin Kuruluşu	35
2.2. Qing İmparatorluğu'nda Merkez-Çevre Algısı ve Dışa Kapalı Düzen Anlayışı	41
2.3. Güç Dengelerindeki Değişim ve Olası Çatışmalar	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇÖKÜŞ SÜRECİNDEKİ İMPARATORLUĞUN DİRENİŞİ ve ÖZ-REFORM ARAYIŞI	49
3.1. Serbest Ticaret ve Kolonyal Hakların Genişlemesi	49
3.2. Doğu-Batı Çatışması ve Afyon Savaşı'nın Başlangıcı	53
3.3. Çöküşe Karşı Kendini Güçlendirme Hareketi	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇİN-JAPON SAVAŞI: DENİZ MUHAREBELERİ ve QİNG'İN ÇÖKÜŞÜ	65
4.1. Stratejik Algı Zaaflığı ve Ulusal Güvenlik Tehditlerinin Değerlendirilememesi	66
4.2. Stratejik Yanılgının Savaş Kararına Yansıması	69
4.3. Stratejik Hatalardan Yenilgiye	75

BEŞİNCİ BÖLÜM	
CUMHURİYET DÖNEMİ: MODERNLEŞME GİRİŞİMLERİ ve SİYASAL DÖNÜŞÜM	79
5.1. Xinhai Devrimi ve Batı'yla Bütünleşme Çabaları	81
5.2. Cumhuriyet Dönemi Reformları ve Toplumsal Dönüşüm	87
5.3. Yönetim Sisteminin Dönüşümü ve Monarşi Restorasyonu Girişimleri	90
5.4. Bölgesel Askeri Güç Odaklarının Hâkimiyeti ve Modernleşme Çabaları	93
ALTINCI BÖLÜM	
DEMOKRASİNİN YEŞERMESİ ve PARÇALI İKTİDAR ORTAMINDA MODERNLEŞME	97
6.1. Yeni Kültür Hareketi ve Demokrasi ile Bilimin Yükselişi	98
6.2. Dört Mayıs Hareketi ve Ulusal Ölçekte Uyanış	104
6.3. Çin Komünist Partisi'nin Kuruluşu ve Yeni Bir Modernleşme Yönelimi	107
6.4. İktidar Dönüşümü ve Siyasi-Ekonomik Bunalım	112
SONUÇ	119
KAYNAKÇA	125
DİZİN	131

SUNUŞ

Bu kitap, 1839-1921 yılları arasında Çin'in geçirdiği tarihsel dönüşümü konu almaktadır. Söz konusu dönem bir imparatorluğun çözüldüğünü, cumhuriyetçi bir düzenin kuruluş denemelerini ve modern Çin'in temel siyasal çerçevesini belirleyen toplumsal hareketlerin ortaya çıkışını kapsamaktadır.

Çalışma, Birinci Afyon Savaşı ile başlamaktadır. Bu tercih rastlantısal değildir. 1839, Çin'in yüzyıllarca işlettiği uluslararası düzen anlayışının dışsal bir baskıyla ilk kez ciddi biçimde sarsıldığı tarihsel andır. Shimonoseki Antlaşması, Boxer Ayaklanması, Yüz Gün Reformları, Xinhai Devrimi, Geçici Anayasa, Dört Mayıs Hareketi ve Çin Komünist Partisi'nin kuruluşu; bu çalışmanın incelediği başlıca tarihsel süreçlerdir. Her biri, bir öncekinin ürettiği koşullar içinde şekillenmiş ve bir sonrakinin zeminini hazırlamıştır. Kitap, dönemin olaylarını salt siyasal bir anlatı çerçevesinde ele almamaktadır. Kurumsal dönüşümler, entelektüel tartışmalar ve toplumsal hareketler; birbirinden bağımsız gelişmeler olarak değil, birbirleriyle sürekli etkileşim içindeki süreçler olarak incelenmiştir. Bu yaklaşım, 1839-1921 döneminin çok katmanlı yapısını olabildiğince bütünlüklü biçimde yansıtmaya kaygısından doğmaktadır.

Türkiye'de modern Çin tarihi, tarih, sinoloji, uluslararası ilişkiler ve sosyoloji gibi birbirini tamamlayan disiplinlerin kesişim noktasında çok boyutlu bir araştırma alanı olarak şekillenmektedir. Bu disiplinler arası ilgi, söz konusu alana yönelik Türkçe literatürün giderek genişlemesine ve zenginleşmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Söz konusu birikimin oluşmasında emeği geçen kıymetli hocalarımızın özgün araştırmaları, konunun Türk okuyucu nezdinde kavranmasına önemli ölçüde zemin hazırlamıştır. Nitekim Prof. Dr. Gürhan Kırilen'in *Çin'de Afyon Savaşları* ve Prof. Dr. Giray Fidan'ın *Cumhuriyetin Çinli Misafirleri* adlı

eserler bu çalışmaların yalnızca iki örneğini oluşturmakta olup adını burada zikretme imkânı bulamadığımız daha pek çok kıymetli araştırma da bu literatürün zenginliğine tanıklık etmektedir. Elinizdeki çalışma ise ağırlıklı olarak Çince birincil ve ikincil kaynaklara dayanılarak kaleme alınmış olduğundan, söz konusu Türkçe literatüre doğrudan atıf yapılamamıştır. Ancak bu köklü birikimin farkındalığıyla ve ona duyulan saygıyla hazırlanarak ilgili alana mütevazı bir katkı sunmayı hedeflemiştir.

Bir çalışmanın ortaya çıkması, yalnızca yazarının bireysel emeğinin değil aynı zamanda pek çok insanın katkısının, sabrının ve desteğinin ürünüdür. Bu kitap da o anlamda tek bir kişinin eseri değildir. Akademik bir çalışmanın getirdiği uzun ve zaman zaman yorucu süreç, ailede karşılıksız bir sabır ve anlayış gerektirir. Bu süreçte beni hiç yalnız bırakmayan, her zor anımda yanımda olan eşime ve bu kitabın satırları arasında sessizce büyüyen, varlığıyla bana her şeyin değiştiğini hatırlatan biricik oğluma yürekten teşekkür ederim. Bu çalışma, onların sabır ve sevgisi olmadan tamamlanamazdı. Modern Çin tarihine duyduğum ilginin akademik bir zemine oturmasında ve araştırmacı kimliğimin şekillenmesinde doktora danışmanım Prof. Dr. Wang Guandong'un katkısı çok büyüktür. Kendisine duyduğum saygı ve minneti burada bir kez daha ifade etmek isterim.